

Konference Etnologie mezi vědou a politikou: Vy/po/zne/užívání etnologických věd od 19. století do současnosti, 15.–17. září 2020, Příbram

Ve dnech 15.–17. září se v Příbrami konala konference Etnologie mezi vědou a politikou: Vy/po/zne/užívání etnologických věd od 19. století do současnosti, kterou pořádala Česká národopisná společnost ve spolupráci s Etnologickým ústavem AV ČR, v. v. i., Hornickým muzeem v Příbrami a Národním ústavem lidové kultury ve Strážnici. Vědecké setkání se uskutečnilo v prostorách školicího střediska Hornického muzea v areálu dolu Anna. Konferenci poznamenala druhá vlna koronavirové epidemie. Plánovaný program referátů byl však naplněn. Přednášející, kteří nemohli přijet, svůj příspěvek streamovali, nebo poslali svůj referát, aby byl přečten. Bohužel se nerealizoval kulatý stůl, jenž se měl zabývat badatelskou činností v období socialismu. I když by za normálních okolností bylo v auditoriu více posluchačů, nic nebránilo tomu vést podnětnou diskusi. Nejdůležitější informace pro ty, kteří se vědeckého setkání nemohli zúčastnit, je, že příspěvky vyjdou v Národopisném věstníku.

Konference si primárně kladla za cíl řešit otázku politických, ideologických a společenských kontextů a intervencí, kterým byl obor vystaven. Vyzývala k inventuře toho, jak etnologie čelila politickým tlakům či z nich profitovala, v jakém ohledu ji cíle politických elit

ovlivnily či jak dokázala politické „zakázky“ přestát. Referáty vyslovující se k dějinám oboru se týkaly především tří období. Překvapivě, a v rámci konference to také zaznělo, nebyl ani jeden z příspěvků vztažen k 19. a počátku 20. století, k době, kdy se právě obor konstituoval na průsečíku vědeckých ambicí a národně emancipačních snah českých elit. Období, která byla v centru pozornosti, se týkala dění za první republiky (Filip Herza), v době protektorátu (Gabriela Kiliánová, Petr Lozoviuk, Blanka Soukupová, Dana Motyčková a Kateřina Sedlická) a za socialismu (Jiří Woitsch, Nela Štorková, Oto Polouček, Nikola Baláš). Zazněly i referáty, které sledovaly delší časovou linku (Klára Woitichová, Lydia Petráňová, Petr Janeček, Klára Jurková). Několik referátů otevřelo otázku vztahu etnologie a politiky v současnosti, respektive po roce 1989 (Stanislav Brouček, Sylvia Letavajová). Jeden příspěvek hledal kořeny etnologie v době baroka a osvícenství (Daniel Dědovský). Kromě dějin české etnologie se příspěvky týkaly i dějin německy psaného národopisu v Čechách a na Slovensku za druhé světové války (Gabriela Kiliánová, Petr Lozoviuk). Konference zároveň vytvořila prostor i pro prezentaci současných výzkumů, které vnímají politiku jako významného aktéra sociální

reality a zaměřují na ni svá bádání (Eva Šipöczová, Kristína Jamrichová).

Jaká témata zazněla? Slovenská badatelka Gabriela Kiliánová se zabývala činností Ústavu pre vlastivedný výskum v Kežmarku v období druhé světové války, konkrétně vlastivědnými pracovníky Franzem Josefem Beranekem a zejména Herthou Wolf-Beranek. Příspěvek Jiřího Woitsche cílil na vědecko-politické kontexty provázející výzkumy českých etnografů v zahraničí v 60. letech 20. století. Filip Herza skrze koncept kolonizace uvažoval o národopisném bádání na Podkarpatské Rusi. Klára Woitschová analyzovala situaci v Národním muzeu v Praze od vzniku samostatného Československa do 50. let 20. století. Na politiky udělování čestných doktorátů na pražské univerzitě v 19. a 20. století se zaměřila Lydia Petráňová. Nové poznatky o německém národopisu v českém pohraničí v době protektorátu přinesl Petr Lozoviuk. Na něj navázala Blanka Soukupová, která ukazovala, jak a kým byla lidová kultura v tomto období využívána pro politické cíle autorit. Dana Motyčková a Kateřina Sedlická pak prezentovaly kontexty vzniku a realizace protektorátního projektu zaměřeného na mapování lidové architektury. Témata spojená se socialismem se točila kolem jmen významných osobností té doby. Nela Štorková mapovala vliv dobové ideologie ve spisech Otakara Nahodila, Olgý Skalníkové, Jaroslava Krama-

říka a Karla Fojtíka a Andreje Melicherčíka. Oto Polouček se zaměřil na způsoby užívání jazyka Boženou Filovou a Antonínem Robkem. Nikola Balaš popřel tezi o ateoretické etnografii 70. a 80. let, když identifikoval „habitualizovanou explicitní teorii“ přítomnou v textech významných badatelů té doby. Otázku teorií ve folkloristice řešil i Petr Janeček. Příspěvek Daniela Dědovského se vracel k počátkům vzniku evropské vědy. Klára Jurková se naopak věnovala okolnostem, které provázely výrobu modrotisku v rámci ÚLUV. Stanislav Brouček popisoval snahy českých krajanů o získání možnosti politické participace v rámci ČR. Tématem Sylvie Letavajové se stala problematika zneužívání vědění o migraci ve veřejném prostoru. Eva Šipöczová prezentovala výzkumy slovesného folkloru, zejména politických anekdot a politických nápisů na demonstracích. Kristína Jamrichová se zaměřila na výchovné zařízení pro mládež a mimo jiné diskutovala jeho pozici v rámci lokálních vztahů.

Konference v Příbrami potvrdila, že vztah politiky a vědy je tématem relevantním. Přednesené příspěvky ve velké části korespondovaly se současnými společensko-politickými výzvami přinášet nové, někdy „opačné“ obrazy dějin, jejichž smyslem je vidět realitu, která je kontinuálně zpřítomňována, jinak, v jiných souvislostech, skrze nové interpretační rámce, a formulovat silné teze. Konference tak potvrdila, že obor

etnologie se nebrání revidovat minulost, svoje dějiny, a tak vytvářet pocitu přináležení. Nabídla i metodologický přesah. V různých kontextech připomněla stávající diskusi o výkladu dějin, přesněji limitech a rámcích interpretace archivních/historických pramenů.

Dana Bittnerová (Fakulta humanitních studií UK)

call for papers ° call for papers ° call for papers ° call for papers

Monotematické číslo Českého lidu 4/2021 se zaměří na místo a prostor. Ty představují důležitý předmět výzkumu v etnologii, sociokulturní antropologii a příbuzných disciplínách. V posledních desetiletích se objevilo mnoho odborných studií a prací, které byly zaměřeny na studium témat spojených s místem a prostorem – například hranice, posvátná místa, zakázaná místa, komodifikace místa a prostoru, jazykové prostředky pro popis prostoru, dějiny místa, poutní místa, orientace v prostoru, koncept domova, veřejný prostor, genius loci či územní identita.

The Czech Ethnological Journal (indexed in Scopus) published call for papers. The mono-thematic issue (4/2021) will focus on place and geographical space. It is important research subject in ethnology, sociocultural anthropology and all related disciplines. In recent decades, many studies focused on different aspects of place and space have appeared – such as studies of borders, sacred places, forbidden places, a commodification of place and space, a history of a place, places of pilgrimage, orientation in the space, the concept of home, a public space, genius loci or territorial identity. The deadline for the submission of studies is February 28th, 2021.

Redakce přijímá k recenznímu řízení studie zaměřené na témata spojená s **etnologii / antropologií místa a prostoru**.

Redakční uzávěrka pro odevzdání studií je 28. února 2021.